

УДК 069.1, 94. 930.85.

Ірина Нікітіна

МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР ТА НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ: СПІВДРУЖНІСТЬ ТА ПРОТИРІЧЧЯ (З ДОСВІДУ НМГО І ВС)

У статті розглянуто теоретичне питання щодо взаємодії музейного простору та новітніх технологій. З'ясовано, що надають для існування музейного простору в сучасному інформаційному суспільстві такі технології. Розглянуто – які ж ви никають протиріччя між їх використанням та основними функціями музею як культурної установи.

Ключові слова: музей, культура, технології.

И. Никитина. Музейное пространство и новейшие технологии: содружество и противоречия (с опыта НМГО и ВС)

В статье рассмотрен теоретический вопрос о взаимодействии музейного пространства и новейших технологий. Выявлено, что дают для существования музейного пространства в современном информационном обществе такие технологии. Рассмотрено – какие же возникают противоречия между их использованием и функциями музея как культурного учреждения.

Ключевые слова: музей, культура, технологии.

I. Nikitina. The space of museum and new technologies: interactions and contradiction (on the experience of NMGO and VS)

In this article was an inspected theoretic question about interaction between museum's world and new technologies. Exposed – what s given for existence of museum's world in present informational society new technologies. Considered – what is the contradiction was arose between their usage and function of museum as a culture institution.

Key words: museum, culture, technologies.

Розвиток сучасних інформаційних технологій в Україні сприяв появі у багатьох сферах нашого життя різноманітних технічних засобів, впровадження яких докорінно змінює уявлення суспільства про вплив техніки на світогляд людини. Українські музеї останнім часом активно проваджують у свою роботу новітні мультимедійні технології з метою всебічного вдосконалення своєї діяльності. У такому виді роботи вже напрацьоване достатній досвід щодо правил їх використання, впливу їх на відвідувачів тощо. Але сьогодні виникають такі невідкладні завдання щодо використання новітніх технологій у музеях, як з'ясувати, як саме співпрацюють новітні технології з основними завданнями музею як культурною установою, які між ними виникають суперечності.

Метою нашого теоретичного дослідження стало – формування умов та правил включення новітніх технологій до музейного простору та виявлення суперечностей між цим включенням та класичним видом роботи музею. При обробці матеріалу ми спиралися на відомості НМГО і ВС та особисті наукові спостереження. (Нагадаємо основні відомості щодо Національного музею героїчної оборони і визволення Севастополя (НМГО і ВС). Це музей історико-мистецького профілю, провідна музейна установа міста, його створено у 1960 р. на підставі об'єднання панорами «Оборона Севастополя 1854–1855 рр.» і діорами «Штурм Сапун-горы 7 травня 1944 р.». Крім того, його об'єктами також є: Оборонна вежа Малахового кургану, Собор святого рівноапостольного князя Володимира – усипальниця видатних російських адміралів, Будинок-музей севастопольських підпільників. Музей проводить: значну науково-дослідницьку роботу з вивчення історії Севастополя з 1783 р., моменту заснування міста, до сьогодення, наукового комплектування фондів, здійснює експозиційну діяльність, роботу щодо постійного удосконалення екскурсійного обслуговування відвідувачів своїх об'єктів, проводить різноманітні масові заходи. Активно розвивається також і видавнича діяльність музею.

Аналіз стану використання новітніх технічних засобів у музеї показав, що досягнуто високого рівня загальної комп'ютеризації, створено велику електронну базу даних щодо фондів колекцій, яка постійно поповнюється, за рахунок наявності власної цифрової фототехніки та залучення до фондів цифрових фото-

знімків, сформована й велика фотографічна цифрова база, добре розвивається власний сайт. Про включення в музейний простір НМГО і ВС звукових приладів ми вже розповідали. Крім того, мультимедіа активно використовується у музеї при формуванні відеорядків щодо музейних лекцій тощо [1].

Розгляд у теоретичному вимірі використання основних новітніх технологій у НМГО і ВС дозволяє перш за все сформулювати основні правила застосування мультимедіа та всього, що з цим пов'язане. Так, при використанні звукових рядків у будь-якій музейній експозиції необхідно: створювати звукові фонограми, що гармонійно та чітко пов'язані з тематикою експонування; їх включення у разі проведення екскурсій повинно пов'язуватися з текстом екскурсії логічним переходом. При записі електронних екскурсій необхідно домагатися того, щоб текст запису мав у собі всі ознаки класичної екскурсії, відповідав її загальній методиці. Наповнення музейного простору відеозображеннями, на нашу думку, підкорюється тим самим правилам, що й звукові фонограми. У НМГО і ВС такий засіб поки використовується як включення відеофрагментів у тло масових заходів у кінопавільйоні, тому що на наявних експозиціях музею використати відео поки неможливо технічно. (Приклад, включення фрагментів фільму «Оборона Севастополя» (1911 р.) у ході тематичного вечора, присвяченого сторіччю його створення) [2]. Сформований цифровий архів у будь-якому музеї дозволяє виробити такі умови організації своєї діяльності – при створенні експозицій як постійних, так і тимчасових в умовах, коли використання оригінальних предметів не принципове, замінювати їх високоякісними копіями. Це також розширює можливості демонстрування колекцій поза межами музейних установ. Наявність власного сайту вимагає від музейних установ обов'язкового створення віртуального музею, що НМГО і ВС зроблено на своєму сайті у 2010 р., цьому музейному проекту не вистачає тільки більш динамічної зміни відео після змін у реальних експонуваннях та звукового супроводу, але маємо надію, що все це ще попереду [3]. Створення відеорядків щодо супроводу, наприклад, лекційного матеріалу відкриває для музеїв можливість продемонструвати в цифровому вигляді ту частину колекції, яку за різних обставин музей ніколи не виставляв. Крім того, наявність цифрового архіву надає змогу активізувати обмін музею інформацією з ін-

шими установами в умовах співпраці. Великий обсяг загальної комп'ютеризації призведе до значного прориву у всієї музейної роботи. Так, у НМГО і ВС за допомогою комп'ютера відбувається набір текстів наукових робіт, формування науково-досвідних картотек, підготовка до друку макетів видань музею, оформлення наукових паспортів, облік фондів музею тощо.

Таким чином, у сучасному музейництві новітні технології відіграють дуже важливу роль. Вони відкривають перед музеями багато різноманітних перспектив. Але співпраця музейного простору з новітніми технологіями викликає не тільки нові перспективи але й суперечності. По-перше, щодо цифрової бази, на жаль, сучасні технології ще не надають змогу стовідсоткового довгого збереження такого матеріалу. Так, наприклад, диски із записами цифрового фото до 2009 р. вже підлягають перезапису [4]. Створення відеорядків для читання музейних лекцій викликає необхідність наявності в аудиторії мультимедійних засобів щодо їх демонстрування, але такі засоби є не скрізь. Крім того, як показує практика, слухачі (переважно діти) часто краще сприймають класичні фотокопії зроблені на картоні або фотопапері. За їх рахунок вони більш відчувають час, про який розповідає лектор [5]. Тому в цій ситуації є певна суперечність – пошук гармонійного поєднання використання старих фото та нових мультимедійних презентацій. Ще одне – у музейництві ще дійшли згоди щодо пропорцій включення нових технологій до експозицій. Те, що це обов'язково повинно бути, знають усі, але яким чином та в якій кількості – ще вирішено не зовсім. Тому головне – добре пам'ятати, що будь-яка новація не повинна підмінювати собою власне музейне експонування. Або цифрові копії, або звукові супроводи, або плазмові панелі – будь-що – це огранка музейного простору, а не навпаки. Але мультимедійні приладі не повинні втрачатися серед вітрин та експонатів. Крім того, впровадження технічних засобів не можливе без врахування технічних умов тих чи інших будівель музеїв. Наприклад, маленький експозиційний зал севастопольської панорами не дуже підходить для встановлення великого відеоекрану, тому швидше за все він там застосовуватися й не буде.

Підсумовуючи щодо дослідження, зазначимо: на прикладі впровадження новітніх технологій у НМГО і ВС з'ясовано, що такими технологіями є сучасна дійсність вітчизняних музеїв,

впровадження таких засобів відкриває перед музеями дуже привабливий шлях, який дозволяє не тільки покращити усі показники музейної діяльності, але й активізувати увагу відвідувачів до заходів музею, суперечності, які виникають між класичними та сучасними формами музейної діяльності, носять переважно технічний характер й при уважному вивченні їх кожний музей зможе швидко їх вирішити.

Література:

1. Никитина И.В. Новые технологии в просветительной деятельности Национального музея героической обороны и освобождения Севастополя // Материалы международной конференции «Теоретические и практические инновации в науке» 28.04.2012-30.04.2012. – Ч. 1. – Гданьск, 2012. – С. 45–48.
2. З бесіди з Козловою Т. А., старшим науковим співробітником НМГО і ВС.
3. www.sev-museum-panorama.com.
4. Дані відділу науково-фондової роботи НМГО і ВС.
5. Польові дослідження 2012 р.